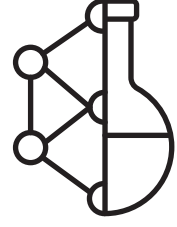

BÖLÜM 13

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİ FEN EĞİTİMİNDE ÖĞRETMENİN VE EBEVEYNİN ROLÜ

Saadet BARTAN¹

GİRİŞ

Erken çocukluk dönemi birçok deneyim ve keşfin yaşandığı dönemdir. Bu dönemde çocuklar merak ve araştırma içgüdüleri ile hem kendi bedenini hem de çevresini anlama çabası içerisinde. Gelişimin en hızlı ve gözlenir olduğu bu dönemde, çocuklara sunulacak uyarıların ve desteğin niteliği oldukça önemlidir. Çocukları tanımak, bütünsel gelişimlerini takip etmek ve bu doğrultuda destekleyici ve geliştirici süreçleri hazırlamak okul öncesi kurumlarının ve çocukların ilk sosyal ortamı olan aile çevresinin sorumluluğundadır. Bu kapsamda özellikle, 0-8 yaş aralığını kapsayan erken çocukluk dönemi gelişim özelliklerinin bilinmesi önemlidir. Çocuklarla gelişim özelliklerinin paralelinde iletişim kurulması ve ihtiyaçlarına uygun dönütler verilmesi gerekmektedir. Bu süreçte çocuklar merak eder, araştırır, sorgular, tahminde bulunur, deneyimler ve bu süreçlerin sonucunda kendi bilgilerini, kendileri yapılandırarak oluştururlarsa, kalıcı ve etkin öğrenme gerçekleşmiş olur. Bu durum çocukların bu becerilerinin erken dönemde geliştirilmesi ve desteklenmesinin önemini göstermektedir. Çocuklara kazandırılması hedeflenen bilişsel beceri ve sosyal beceriler için erken çocukluk döneminde sunulacak fen eğitimi kritik bir öneme sahiptir.

¹ Öğr. Gör., Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gediz Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü, saadet.bartan@ksbu.edu.tr, 0000-0002-1989-1339

Öğretmenlerin fen eğitiminde 3 ana özelliği göstermeleri beklenmektedir. İlk öğretmenlerin alan ve pedagojik yeterlilikleri, ikincisi eğitim süreçlerinin ve içeriklerinin çocuğa göre hazırlanması üçüncüsü ise çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını göz önünde bulunduran eğitim ortamlarının hazırlanması olarak sıralanmaktadır.

Erken çocukluk döneminde öğretmenlerin özellikle fene karşı olumlu tutum sahibi olmaları beklenmektedir. Bu doğrultuda çocuklara feni sevdiren ve olumlu yaşantılarla çocuklar için anlamlı öğrenme alanları sunan, ayrıca çocukların duyuşsal özelliklerini de destekleyen uygulamaların hazırlanması önem kazanmaktadır. Öğretmenlerin; mesleki bilgi, mesleki beceri, tutum ve değerler olarak üç yeterlilik alanına sahip olması gerektiği belirtilmiştir.

Çocukların ilk öğretmenleri olan ebeveynler, çocukların çevrelerindeki doğal dünyayı anlamlandırmalarına yardımcı olarak ve ilgili eğitim deneyimleri sağlayarak, çocukların erken dönem fen öğrenme deneyimlerinde birincil kolaylaştırıcı işlevi görür. Araştırmalar, ebeveynlerin çocuklar için fen öğrenme deneyimleri sunma ve zenginleştirmede oynadıkları rolü göstermektedir. Çocuklara sunulan bu deneyimlerin, çocukların fene ve bilime ilişkin olumlu tutum sergilemelerini ve bilimsel becerilerini desteklediğini göstermektedir. Fen etkinliklerin evde uygulama sürecinde okul öncesi öğretmenleri ve aileler işbirliği içerisinde çalışmalıdır. Bu sürecin başrolü çocuk olsa da ebeveynler ve öğretmenler bir paydaş olarak önemli role sahiptir. Ebeveynlerin ve özellikle okul öncesi öğretmenlerinin çocuklara karşı sorumluluklarını bilmeleri, onların ihtiyaç duydukları destek ve rehberliği yine onların ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda sunmaları gerekmektedir.

KAYNAKLAR

1. Lichene C. Promoting science education in early childhood: a research in a nursery school. *European Early Childhood Education Research Journal*, 2019;27(3): 397-408.
2. Kahraman ÖG, Ceylan Ş. Bilimi Yaratan Duygu: Çocukların Fen Ve Doğaya İlişkin Konulardaki Bilgi Ve Merakları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2015;19(1): 207-230.
3. National Association for the Education of Young Children and The National Association of Early Childhood Specialists in State Departments of Education (NAEYC & NAECS/SDE). (2002). *Early learning standards: Creating the conditions for success*. Retrieved September 1, 2010, from http://www.naeyc.org/files/naeyc/file/positions/position_statement.pdf [Google Scholar]
4. Spektor-Levy O, Baruch YK, Mevarech Z. Science and Scientific Curiosity in Pre-school—The teacher's point of view. *International Journal of Science Education*, 2013; 35(13): 2226-2253.
5. Saçkes M. Parents who want their PreK children to have science learning experiences are outliers. *Early Childhood Research Quarterly*, 2014;29(2): 132-143.
6. Yalman D. Erken Çocuklukta Fen Eğitimi. Topçu M.S., Özkan B. (Ed.). *Erken Çocuklukta Fen Eğitimi* içinde. İstanbul: Efe Akademi; 2018. p. 13-25
7. Uludağ G. Erkan NS. Erken çocukluk eğitiminde fen eğitimi ve önemi. Uludağ G. (Ed.), *Erken çocukluk döneminde fen eğitimi – "Çocuğun keşif yolculuğu"* içinde. Ankara: Nobel Yayınevi; 2020. p.

- 2-29.
8. Karaman Eflatun, H., Kuloğlu A. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Fen Öğretimine Yönelik Tutumları ile Fen ve Doğa Etkinliklerine Yönelik Görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2021; 22(3): 2078-2095. doi:10.17679/inuefd.1000517
 9. Uyanık Balat G. Arslan Çiftçi H. Erken çocukluk döneminde fen eğitimi ve önemi. Akman B., Uyanık Balat G., Güler T. (Ed). *Okul Öncesi Dönemde Fen Eğitimi* içinde. Ankara: Pegem Akademi; 2017. p. 1-19.
 10. Larimore RA. Preschool science education: A vision for the future. *Early Childhood Education Journal*, 2020;48(6): 703-714.
 11. Zoupidis A, Tselfes V, Papadopoulou P, Kariotoglou P. Study of Kindergarten Teachers' Intentions to Choose Content and Teaching Method for Teaching Science. *Educ. Sci.*, 2022;12: 198. <https://doi.org/10.3390/educsci12030198>
 12. Bayar ME. Erken Çocukluk Dönemi Fen Eğitimi ve Çocukların Bilişsel Gelişimi. *Journal of Vocational and Social Sciences of Turkey*, 2023;11(5): 53-66.
 13. Bartan M. Erken Çocukluk Fen Eğitiminde Öğretmenin Rolü. Uludağ G. (Ed.), *Erken çocukluk döneminde fen eğitimi – "Çocuğun keşif yolculuğu"* içinde. Ankara: Nobel Yayınevi; 2020.
 14. National Research Council. *National science education standards*. Washington, DC: National Academy Press: 1996[Google Scholar]
 15. Bilaloğlu RG. Okul Öncesi Dönemde Fen Eğitimi ve Etkinlik Örnekleri. Aktaş Arnas Y. (Ed.). *Okul Öncesi Eğitiminde Matematik ve Fen Etkinlikleri* içinde (2. Baskı). Ankara; Vize Yayıncılık: 2014. p. 84-134.
 16. Saçkes M, Trundle KC, Bell RL, O'Connell AA. The Influence of Early Science Experience in Kindergarten on Children's Immediate and Later Science Achievement: Evidence From the Early Childhood Longitudinal Study. *Journal of Research in Science Teaching*, 2011; 48(2): 217-235 doi: 10.1002/tea.20395
 17. Yılmaz MM, Özen-Uyar R, Dikici-Sığirtmaç A. Okul Öncesi Fen Eğitimi Alanında Yapılan Çalışmaların Tematik İçerik Analizi: 2015-2019 yılları arası. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2020;40(2): 553-589.
 18. Önal TK, Sarıbaş D. Okul öncesi dönemde fen eğitimi ve önemi. *Karamanoğlu Mehmetbey Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2019; 1(2): 109-118. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ukmead/issue/51468/650391>
 19. Kallery M. Early-years teachers' professional upgrading in science: A long-term programme. *Research in Science Education*, 2018;48: 437-464.
 20. Bacanlı H. *Gelişim Ve Öğrenme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım; 1999
 21. Çeliköz N. Bir Meslek Olarak Öğretmenlik Ve Etiği. Çağatay – Özdemir M. (Ed). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş* içinde. Ankara: Asil Yayın Dağıtım; 2003. p. 329-386
 22. Özyurt S. *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Adapazarı: Değişim Yayınları; 1999
 23. Yurt Ö. Okul Öncesi Dönemde Fen Eğitimi. Şahin F. (Ed.). *Okul Öncesi Dönemde Fen Eğitimi* içinde. Ankara: Hedef Yayıncılık; 2020. p. 12-24.
 24. Genç Kumtepe E. Okul Öncesi Eğitimde Fen. Özdaş A. (Ed), *Okul Öncesinde Fen Eğitimi* içinde. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Matbaası; 2011. p. 132-158
 25. Ünal M. Fen Eğitiminde Öğretmenin Rolü. Akman B., Uyanık Balat G., Güler T. (Ed). *Okul Öncesi Dönemde Fen Eğitimi* içinde. Ankara: Pegem Akademi; 2017. p. 144-150
 26. Guarrella C, Cohnssen C, Van Driel J. The quality of teacher–child interactions during the enactment of playful science games in preschool. *Early Education and Development*, 2022;33(4): 634-654.
 27. Seymen Çeken GB, *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Erken Çocukluk Döneminde Fen Etkinliklerinin Uygulanabilirliğine Dair Görüşleri*. Yüksek lisans tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. 2022

• Erken Çocukluk Döneminde Fen Eğitimi

28. Şahin F. *Okul Öncesinde Fen Bilgisi Öğretimi ve Aktivite Örnekleri*. Ankara: Yapa Yayınları: 2003
29. Arciniega Marissa M. "Introducing Science Education in Early Childhood". *Capstone Projects and Master's Theses.*, 2020; 731.
30. Demir S, Şahin F. Assessment of Open-Ended Questions Directed to Prospective Science Teachers in Terms of Scientific Creativity. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2014;152: 692–697.
31. Alisinanoğlu F, Özbey S, Kahveci G. *Okul Öncesinde Fen Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi: 2017. p. 37-40, 77-85
32. Akcanca N, Gürler SA, Alkan H. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Fen Eğitimi Uygulamalarına Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi. *Caucasian Journal Of Science*, 2017;4(1): 1-19
33. Yıldız S, Zengin R. Dijital ve sınıf içi eğitsel oyunlarla gerçekleştirilen Fen eğitiminin okul öncesi öğrencilerinin bilişsel gelişim düzeylerine etkisi. *AKEV Akademi Dergisi*. 2021; (86): 497-512.
34. Alabay E. Erken çocukluk eğitiminde fen programları. Akman B., Uyanık Balat G. Ve Yıldız T. G. (Ed.). *Erken çocukluk eğitiminde fen eğitimi* (7. Baskı) içinde. Ankara: Anı yayıncılık; 2019. p. 323-347.
35. Duran M. Okul Öncesi Fen Eğitiminin İçeriğine İlişkin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görüşlerinin İncelenmesi (Giresun İli Örneği). *Tarih Okulu Dergisi*, 2019;12(39): 42-84
36. Buldu E. Erken çocukluk eğitimi fen eğitiminde yöntem ve teknikler. Uludağ G. (Ed.), *Erken çocukluk döneminde fen eğitimi – "Çocuğun keşif yolculuğu"* içinde. Ankara: Nobel Yayınevi; 2020. p. 168-198.
37. Areljung S. Five Ways of Integrating Arts and Science: A Framework for Planning and Analyzing Arts–Science Education in Early Childhood. *Studies in Art Education*, 2023; 64(1): 9-22
38. Küçükturan G, Erken Çocukluk Döneminde Fen Eğitimi Ve Öğretmenin Rolü. Ayvaci H. Ş., Ünal S. (Ed.), *Kuramdan Uygulamaya Erken Çocuklukta Fen Eğitimi* içinde. Ankara: Pegem Akademi; 2021. p. 57-69
39. Bilaloğlu RG. Okul Öncesi Dönemde Fen Eğitimi ve Etkinlik Örnekleri. Aktaş Arnas Y. (Ed.). *Okul Öncesi Eğitiminde Matematik ve Fen Etkinlikleri* içinde (2. Baskı). Ankara; Vize Yayıncılık: 2014. p. 84-134.
40. Ata S, Karayol S, Erken Çocukluk Döneminde Fen Eğitiminde Ailenin ve Toplumun Rolü. Ayvaci H. Ş., Ünal S. (Ed.), *Kuramdan Uygulamaya Erken Çocuklukta Fen Eğitimi* içinde. Ankara: Pegem Akademi; 2021. p. 72-90
41. Erkan S, Aile ve Aile Eğitimi ile İlgili Temel Kavramlar. Temel Z. F. (Ed.). *Aile Eğitimi Ve Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılım Çalışmaları* (6. Baskı) içinde. Ankara: Anı Yayıncılık; 2020. p. 1-34
42. Dal M. Erken Çocukluk Dönemi Fen Eğitiminde Ailenin Rolü. Topçu M.S., Özkan B. (Ed.). *Erken Çocuklukta Fen Eğitimi* içinde. İstanbul: Efe Akademi; 2018. p. 203-213
43. MEB. *Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitimi Programı*. Ankara: 2013
44. Temel ZF, Aksoy B, Kurtulmuş Z. Erken çocukluk eğitiminde aile katılım çalışmaları. Temel Z. F. (Ed.). *Aile Eğitimi Ve Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılım Çalışmaları* (6. Baskı) içinde. Ankara: Anı Yayıncılık; 2020. p. 267-297
45. Yiğitalp N. Erken Çocuklukta Fen Eğitiminde Öğretmenin Rolü. Topçu M.S., Özkan B. (Ed.). *Erken Çocuklukta Fen Eğitimi* içinde. İstanbul: Efe Akademi; 2018. p. 190-200
46. National Research Council. *National science education standards*. Washington, DC: National Academy Press: 1996[Google Scholar]
47. National Center for Education Statistics. (1997). *Time spent teaching core academic subject in elementary schools: Comparisons across community, school teacher, and student characteristics* (NCES 97–923). Retrieved April 14, 2010, from <http://nces.ed.gov/pubsearch/pubsinfo.asp?pubid=97293> [Google Scholar]